

"אקונומיסט": הצמיחה והשגשוג בישראל מבוססים על תעשיית הסטארט-אפים - ולכן עלולים להתנדף בכל רגע

המגזין הכלכלי הבריטי מותח ביקורת חריפה על כלכלת ישראל ומונה בה רעות חולות הן "סוציאליסטיות" ו"קפיטליסטיות" כאחד

דורון אביגד וגיל קול

4/4/2008

ניתוח מפורט שפרסם היום (ו') המגזין הבריטי "אקונומיסט", מנגח את המשק הישראלי ומונה בו רעות חולות אשר מעיבות על נתונים חיוביים, אף ביחס למדינות המפותחות. ב"אקונומיסט" מתייחסים בעיקר לשיעורי צמיחה, פיתוח טכנולוגי ורמת תעסוקה; ומציינים גם את אי היציבות הפוליטית, המגזר הציבורי הגדול, עודף בירוקרטיה ואיגודי עובדים חזקים, כגורמים המקשים על המשק.

לטענת "אקונומיסט", הצמיחה בישראל הינה "מובלת סטארט-אפים ופיתוח טכנולוגי" ואינה נחלת כלל התעשיות במשק, המסורתיות ברובן. האקונומיסט טוען כי תעשיית הסטארט-אפים, על מהנדסיה וחברותיה, עלולה להתנדף מהאזור עם שינוי התנאים וההתפתחויות בשווקים העולמיים.

"הישראלים לא יודעים ליצור חברות היי-טק גדולות"

"אקונומיסט" מציין כי תעשיית ההיי-טק הישראלית אכן מצטיינת בהקמת סטארט-אפים מוצלחים, אולם מתקשה מאוד בליוויים עד למעמד של חברות ענק. לכן, רוב הסטארט-אפים הישראלים נמכרים בשלבים מוקדמים יחסית - ומשקיעים זרים נהנים מפירותיהם.

"מתחת למעטפת החיצונית של הסטארט-אפים, הכלכלה הישראלית מעט חלודה", כותב "אקונומיסט". העיתון מציין כי בישראל אמנם יש חברות מובילות בתחום התרופות הגנריות, מערכות נשק ותחומי הקלינטק וההתפלה, אולם על הכלכלה הישראלית מעיקה תעשייה מסורתית (מיכון כבד, כמיקלים, ביגוד, מזון ועוד) בינונית למדי, שעדיין מעסיקה יותר ממחצית מכוח העבודה.

לפי "אקונומיסט", "כושר הייצור בתעשיות המסורתיות בישראל עומד על כמחצית מכושר הייצור בתעשיות המקבילות בארה"ב. בעוד שבתעשיית ההיי-טק הישראלית תקציבי המחקר ופיתוח (R&D) הם מהמובילים בעולם, הרי שתעשיות המסורתיות בישראל תקציבים אלה הינם כרבע מהתקציבים בתעשיות המקבילות בארה"ב".

"אקונומיסט" מצטט את זאב תדמור מהטכניון בחיפה, שטוען כי הצבא הישראלי מגלה עניין מוגבל בתחומים החמים העכשוויים בהיי-טק - ביוטק, ננוטק, אנרגיה אלטרנטיבית ועוד. לכן, רוב המחקר בתחומים אלה חייב להתבצע במוסדות האקדמיים, ושם, טוען "אקונומיסט", "ישראל חלשה יותר".

לשם השוואה, טוען "אקונומיסט", שבע האוניברסיטאות הגדולות בישראל מקבלות במשותף תקציבי מחקר בסך 100 מיליון דולר בשנה, בעוד שמרכז הטכנולוגיה האמריקני במסצ'וסטס מקבל לבדו כ-950 מיליון דולר מהממשל האמריקני.

"עול המיסים על הישראלים שכן יוצאים לעבוד יגדל"

"אקונומיסט" מציין כי כוח העבודה בישראל עומד על 56% מסך האוכלוסייה, נמוך בהרבה מבארה"ב, אך כמעט זהה לכל הכלכלות המובילות באירופה. עם זאת, מציין העיתון (ולא ממש מחדש למישהו) שני

סקטורים בישראל בהם שיעור המועסקים נמוך במיוחד - החרדים והערבים-ישראלים. לפי "אקונומיסט", "כלכלנים חוששים שאם שיעור המועסקים בשני סקטורים אלה לא יעלה, הכלכלה הישראלית עלולה להיגרר לדשדוש ועול המיסים על הישראלים שכן יוצאים לעבודה יגדל מאוד".

נטל נוסף על הכלכלה הישראלית, מציינים ב"אקונומיסט", הוא החסמים הבירוקרטיים הגבוהים שעדיין קיימים בה. הפורום הכלכלי העולמי דירג בשנה שעברה את ישראל במקום ה-17 מבין 131 מדינות, אך ציין את הפער העצום בין הקידמה הטכנולוגית לבין הבירוקרטיה והקושי להוציא אל הפועל במהירות עסקים בישראל.

"באקונומיסט" מצביעים על הזיקה הסוציאליסטית של הכלכלה הישראלית כשורש הבעיה, ומציינים כי 93% מהאדמות בישראל עדיין נמצאות בבעלות המדינה. בכתבה מצוטט ראש עיריית חולון, מוטי ששון, שמנסה לדבריו להעביר כבר עשר שנים (!) חוק עזר עירוני, שיאפשר לעיריית חולון לגרור מכוניות החונות באורח לא חוקי, בדומה לנעשה בת"א הסמוכה. "אתה נכנס ללשכת השר, אבל על שולחנו יש ערימה כה גבוהה של ניירות לחתימה, שאין לך סיכוי אפילו לראות אותן", אומר ששון "לאקונומיסט".

"העושר החדש בישראל מרוכז בידי מעט מאוד אנשים"

ב"אקונומיסט" מתייחסים גם, ובצדק, למשבר הפוקד את מערכת החינוך בישראל, ומזכירים כי בישראל קיים הפערים הגדולים בעולם בין תלמידים מצטיינים לתלמידים כושלים. בהקשר זה, מצויין כי דו"ח דברת לטיפול בחוליי מערכת החינוך אינו מיושם ברובו.

"אקונומיסט" ממשיך למנות, אחד לאחד, את חוליי הכלכלה הישראלית - ומגיע להסתדרות. "על אף שזו הרבה יותר חלשה כיום מעבר, ההסתדרות בישראל עדיין שולטת בנמלים, בשדות התעופה ובשירות הציבורי - וכל אלו חשופים לשביתות מפעם לפעם". הממשלה, לעומת זאת, נאלצת לעקוף מכשול אחר מכשול בהתמודדות עם העובדים, מה שמעיק עוד יותר על הכלכלה הישראלית.

השורה התחתונה של הניתוח ב"אקונומיסט" לכלכלת ישראל אומרת כך: "כל זה מוביל לכך שהעושר החדש בישראל מרוכז בידי מעט מאוד אנשים. למרות ארבע שנים רצופות של צמיחה חזקה בכלכלה הישראלית, שיעור המשפחות מתחת לקו העוני נותר ללא שינוי, באיזור ה-20%. ושיעור הילדים מתחת לקו העוני עומד על 36%".

בהקשר זה, מציינים ב"אקונומיסט" את תוכנית ויסקונסין, שאמנם שלחה יותר ישראלים למעגל העבודה, אך לא שיפרה במאומה את מצבם הכלכלי. ב"אקונומיסט" מצביעים גם על ההידרדרות במצבו הכלכלי של מעמד הביניים בישראל, ומציינים בהקשר זה את הירידה החדה בשיעור נוטלי המשכנתאות בישראל - עדות ברורה ללחץ כלכלי על משפחות עובדות, עם שתי משכורות בדרך כלל.

"הכלכלה בישראל משפיעה ישירות על היציבות הפוליטית והחברתית"

מה צריך להיעשות כדי להימנע מהאטה בכלכלה הישראלית? לפי "אקונומיסט", היעד הרצוי הוא צמיחה שנתית ממוצעת של 4.5% בשני העשורים הבאים. זאת בהשוואה לצמיחה שנתית ממוצעת של 1.8% בלבד בשני העשורים האחרונים.

אפשרי? כנראה שלא. אירלנד שמרה אמנם על צמיחה שנתית ממוצעת של כ-5% בין השנים 1986 ל-2005, אבל ישראל אינה אירלנד וב"אקונומיסט" מתקשים להאמין כי התעשיות המסורתיות והממסד השמרני כאן יחוללו מהפך כה קיצוני שיזניק מעלה את הכלכלה כולה. מה גם שבשראל, אין יכולת אמיתית להוציא אל הפועל תוכניות פעולה ארוכות טווח.

ואיך אפשר בלי אמירה פסימית במיוחד לסיום? "אקונומיסט" קובע: "המדינות הכלכלית בישראל, במיוחד על רקע הפערים הכלכליים והחברתיים הגדלים, היא הרבה יותר מפגיעה בחינוך הילדים ובעיות בשוק הדיור. המדיניות הזו משפיעה ישירות על יציבותה הפוליטית והחברתית של מדינת ישראל".